

Nekrolog

Lorenz Rerup

15. APRIL 1928 – 9. DECEMBER 1996

De venner, der besøgte Lorenz Rerup den forholdsvis korte tid, han nåede at være generalkonsul i Flensborg, blev formodentlig alle ført ud i hjørnestuen med karnappen og den smukke udsigt over Flensborg. Det var nok for at vise udsigten, men måske især for at få udpeget den bygning, hvor han havde tilbragt sin barndom. Hans far, Peter W.B. Rerup, var forretningsfører for det store bageri, hvis bygninger og høje skorsten lå nedenfor generalkonsulatets pompøse bygning. Denne udsigt til sit eget barndomshjem betød noget for Rerup. Han syntes selv, at han på sine ældre dage var vendt tilbage til sit åndelige udgangspunkt, det dansksindede mindretal i Sydslesvig. Cirkelen var sluttet, da Lorenz Rerup, kun 68 år gammel, døde den 9. december 1996.

Hans herkomst i en tysksproget, men dansksindet familie i Flensborg var det spændingsfelt, som kom til at præge Rerups virksomhed som historiker. Skønt afstanden fra hjemmet i Flensborg til Danmark var lille, var det en stor beslutning, da han efter endt skolegang i en tysk skole, rejste op over grænsen for at satse på en fremtid blandt danskere, som han følte sig mest knyttet til.

Med sit udgangspunkt i Tyskland var han nærmere på centeret i 2. verdenskrig. Han var 11 år, da krigen brød ud, 13 år, da hans far døde, og 17 år, da nazismen i Tyskland brød sammen og krigen ophørte. Efter afslutning af skolegangen i Flensborg tog han i 1947 til Rødding Højskole, hvor han gik vinteren 1947-48. Højskolens forstander, Hans Lund, var en fremtrædende personlighed i grænselandet og tillige en fremragende historiker, der må have påvirket Rerups opfattelse af dansk historie. Det følgende år befandt Rerup sig i Odense, hvor han tog dansk studentereksamen.

Samme år begyndte han historiestudiet ved Københavns Universitet og kom netop ind i studiet af en periode, som var nært forbundet med det dansk-tyske forhold, tiden 1814-48. Det var professor Povl Bagge, som

tiltrådte sit embede i 1951, der førte dette hold af studerende op til forprøven. Bagge var en spændende lærer, dybt engageret i netop den periode bl.a. på grund af sit dengang endnu uafsluttede arbejde med udgivelsen af danske politiske breve fra perioden. Ved sin intelligens og sit særlige kendskab til tysk kultur og filosofi blev Rerup en af holdets mest fremtrædende skikkelser.

Rerups studietid blev lang, fordi han undervejs blev optaget af andet arbejde. Gennem Povl Bagge fik han forbindelse med dr. Lis Jacobsen, tidens fremtrædende initiativtager inden for filologi og historie, hovedredaktør af Ordbog over det danske Sprog og mange andre store håndbogsværker. Rerup kom til at bo i kælderens hos Lis Jacobsen i villaen i Ordrup og fik til opgave at udgive hendes berømte far, statistikeren Marcus Rubins omfattende brevveksling. Arbejdet hermed, der siden blev publiceret af det nystiftede Udgiverselskab for Danmarks nyeste historie, også et af Lis Jacobsens initiativer, fuldførte Rerup i 1963, en statelig publikation i fire bind med en ualmindelig fornem og dybtgående indledning på 84 sider af Rerup. Marcus Rubin havde kontakter til alle sider af samfundet i perioden mellem 1870 og 1920, og Rerups indledning er derfor i vid udstrækning en kortlægning af datidens embedsaristokrati og kredsen omkring de radikale, københavnske strømninger. Dette kendskab kom ham til gode, da han 20 år senere skildrede den samme periodes generelle træk i Gyldendals Danmarks-histories bind seks (1989).

Et sideprodukt til Rubin-brevene blev Rerups udgivelse (1970) af historikeren Aage Friis' optegnelser om de politiske forhandlinger ved dannelsen af ministeriet Deuntzer i 1901.

Op til 1963 var Rubin og hans tid Rerups arbejdsområde, men næppe hans egentlige interessefelt. Det var grænseproblemerne og de begivenheder, han var vokset op med i Flensborg og på Rødding højskole. Det var da naturligt, at han efter at være blevet magister i historie i 1963 sagde ja til en forskningsstilling som lektor ved det danske bibliotek i Flensborg i nær tilknytning til generalkonsulen fra 1959, Troels Fink. Vores udbytte af de to år, han tilbragte i Flensborg, var bogen om A.D. Jørgensen. I denne fornemme lille biografi (Gyldendals Uglebøger 1965) om den romantiske, nationalt bevidste historiker og rigsarkivar udfolder Rerup sig som den velskrivende og kultiverede historiker med forudsætninger for at skildre A.D. Jørgensens kamp for at tilegne sig og formidle sin tids tysk-danske filosofi og politik både videnskabeligt og folkeligt.

De følgende seks år fra 1966 underviste Rerup på Historisk Institut i Århus og udnævntes derefter i 1972 til professor i nyeste og moderne historie ved Roskilde Universitetscenter, i de år mere et politisk urocen-

ter end et parnas for den højere videnskab. Rerup var ikke revolutionær af sindelag, men fandt sig dog med årene godt tilrette på RUC.

I de år skrev han en række bøger og afhandlinger, der klargjorde synet på det dansk-tyske forhold. Først tillægsbindet til Politikens Danmarkshistorie, Slesvig og Holsten efter 1830 (1982). Det nationale spørgsmål i dansk historie kom imidlertid til at stå i et nyt lys, efter at Rerup i to semestre, 1983 og 1988, var gæsteprofessor i Kiel og samtidig medlem af en komité om mindretalsproblemer under European Science Foundation. I Dansk Identitetshistorie, der påbegyndtes i 1988, men efterhånden også blev inspireret af de store begivenheder i Europa efter 1989, skrev Lorenz Rerup afsnit i de første tre bind, der i lyset af international forskning om mindretalsforhold gjorde op med tidligere opfattelse af nationalismebegrebet i dansk historie. I koncentreret form findes hans synspunkter formuleret i en afhandling i tidsskriftet Vandkunsten (april 1992 s. 62-81). Hvor man før betragtede nationalisme som et u håndterligt begreb («så glat som en ål»), kunne man nu opdele det i en række definerlige underbegreber, der gav en større forståelse også for det dansk-tyske forhold.

Rerup var en dygtig og velskrivende historiker – man kan måske beklage, at han aldrig fik skrevet et værk, som ikke var et bestillingsarbejde, men helt hans hjertes eget valg.

Sent i livet kom da udnævnelsen til generalkonsul i Flensborg, hvor han blev modtaget med virkelig varm velvilje. Han var allerede før udnævnelsen en kendt skikkelse i grænselandet, som havde vist sin påskønnelse i 1990 ved at tildele ham den såkaldte Kulturpreis der Stadt Flensburg.

Dér såvel som blandt fagfæller i Danmark vil Lorenz Rerup blive savnet.

Kristian Hvidt